ecclesiastica niet onwelkom is", zal worden gekocht.

Het debiet van deel I der Oud-christelijke Geschriften is ver beneden de verwachting gebleven.

De prijs was blijkbaar te hoog en is dan ook nu verminderd.

Thans kan men op een reeks van vijf deelen inteekenen voor *f* 1 per deel.

Als de vertaling der *Kerkgeschiedenis van Eusebius*, waarvan nu het 1e deeltje verschenen is, met nog twee andere zal voltooid wezen, volgt in één deeltje: *de Apologeten* door Dr. J. A. Cramer. Ook andere oud-christelijke geschriften zijn reeds in bewerking.

Ik zou het ten zeerste betreuren wanneer deze onderneming, — waarbij van „richting" nu eens heelemaal geen sprake *is*, en waarom ik mij dan ook de vrijheid veroorloof, aan Prof. Meyboom, onder wiens redactie de vertaling staat, in overweging te geven ook onder roomsche en gereformeerde philologen van professie naar medewerkers uittezien, — moest mislukken.

Een soort Bibliotheek van Kerkvaders in Nederlandsche vertaling, zou zeer zeker, mits het gebruik der oorspronkelijke teksten er niet bij verzuimd werd, bevorderlijk kunnen zijn aan de kennis en de studie van het oud-christelijk verleden.

En zelfs zonder dit beding zou zij althans aan een niet al te oppervlakkige kennis daarvan bevorderlijk kunnen zijn.

2. *Troffel en Zwaard.* Tweemaandelijksen Tijdschrift, uitgegeven door en onder redactie van het Comité tot verspreiding van de beginselen der Confessioneele Vereeniging. Leiden. A. L. de Vlieger. 1908.

De 2e Aflevering van dezen elfden jaargang van dit tijdschrift, van welks redactie Dr. P. J. Kromsigt voorzitter en Dr. J. P. de Bie, secretaris zijn, opent met een artikel van Dr. Kromsigt: *Het Christelijk beginsel en het gymnasium*. Dit artikel is een rede, gehouden in Juli 1907 bij de bevordering van de leerlingen van het Marnix-gymnasium te Rotterdam tot een hoogere klasse. „In nog maar al te kleinen kring wordt over het geheel het hooge belang van een Christelijk, dat wil voor mij zeggen een Gereformeerd, gymnasium verstaan. Daarom is het niet overbodig de hooge beteekenis van ons Christelijk beginsel in zijn meest zuiveren, d. i. zijn gereformeerden vorm, op Gymnasiaal gebied nog eens meer opzettelijk te doen uitkomen".

Aldus de redenaar, die mijns inziens goed heeft gedaan met zijn rede op te nemen in zijn Tijdschrift. Dit pleidooi voor het hoog belang van een gereformeerd gymnasium kan zoo ook velen bereiken, die het anders niet zouden vernemen.

En het is een goed en overtuigend pleidooi.

Dr. F. J. Los zet in dit nr. zijn studie over *de geschiedenis der Nederlandsche geloofsbelijdenis* voort.

Een lezenswaardig stuk.

Eindelijk een *Boekbeoordeeling* o. a. van Dr. A. H. de Hartog's *De Heilsfeiten*; van Dr. A. Kuyper's *Van de kennisse Gods*; van Ds. J. Kok's *Gods Huis en de Psalmen*, en G. Wisse's *Het Pessimisme*.

Troffel en Zwaard kost per jaargang *f* 3.60.

3. J. van Andel, *Kort Begrip der Christelijke Religie*. J. H. Kok, Kampen.

In deze nieuwe uitgave van het *Kort Begrip* zijn door Dr. Van Andel terwijl hij de vragen en antwoorden onveranderd liet, alleen sommige teksten, die in bestaande uitgaven gevonden werden, weggelaten of wel door anderen vervangen. Zijn doel was daarbij „den band tusschen het Kort Begrip en de Heilige Schrift klaarder aantewijzen". Het wil mij voorkomen, dat hij dit doel metterdaad heeft bereikt.

4. F. J. v. d. Tak, *Litterarisch-Ethische Fragmenten* van Prof. Dr. J. H. Gunning. Utrecht, G. J. A. Ruys, 1908.

De titel is een beetje vreemd, zooals ieder, ook de heer Van der Tak, bij eenig nader bedenken wel moet inzien.

Ik zeg dit heusch niet uit lust tot „fault-finding".

Het boekje geeft fragmenten uit geschriften van wijlen Prof. Dr. J. H. Gunning.

Verleden jaar gaf de heer V. d. Tak een bundel fragmenten uit de werken van den overleden hoogleeraar onder den titel: Blijft op de Hoogte. Thans heeft hij fragmenten verzameld meer bepaald uit, op het gebied van literaire esthetiek en philosophie in het algemeen zich bewegende, geschriften van den gestorven denker.

Hiermede heeft hij een goed werk gedaan.

Gunning's ideale zelfkultuur had het oog zijner ziel ook voor de esthetische en algemeen wijsgeerige zijde van het leven zoo fijn ontwikkeld. En wat hij dus zag, wist hij dan voor zijn hoorders en lezers zoo juist te vertolken. Niet ieder is echter in het bezit van het vele en velerlei wat hij op deze gebieden heeft geschreven.

Uit die groep zijner werken geeft nu Van der Tak wat onze oostelijke naburen aanduiden als: *Lichtstralen*.

Het zijn 184 fragmenten.

Veler inhoud is verrassend, van anderen is hij paradox, van bijna allen hoog zinnig.

De heer A. Punacken Hondijk, Waalsch predikant te Nijmegen, heeft de waarde van dit boekje verhoogd door er een inhoudsopgave met register aan toe te voegen.

Velen zullen van de lezing en herlezing van dit werkje genieten, maar 't is geen boekje voor de „velen".

Vereenigingsleven.

LERWICK EN BALTASOUND.

I

Met den arbeid, welke te Lerwick en Baltasound verricht wordt in het belang van de Hollandsche vischers, die gedurende het seizoen aldaar aan den wal komen, zal wel geen onzer lezers onbekend zijn.

Het is inderdaad een sympathiek werk, dat daar verricht wordt namens de „zeekerken", daarin gesteund door de vereeniging Bethsaïda, door een tweetal onzer predikanten.

Hetgeen het verslag over dien arbeid meedeelt, is wel geschikt, het hart van allen die het belang van onze vischers beseffen, te vervullen met dank aan den Heere, — die ook dit jaar zoo onmiskenbaar Zijnen zegen gaf over het werk ginds, in het hooge Noorden, verricht — maar is tevens ook geschikt om menigeen te prikkelen tot vermenigvuldiging van het gebed voor dezen arbeid en tot het bepleiten van de belangen ervan in steeds breeder kring.

Aldus ongeveer laat Ds. Meijnen van Vlaardingen — die namens Deputaten het verslag inleidt — zich uit, en we zeggen het hem van harte na. Gaarne wijzen we dan ook met nadruk op dezen tak van christelijke werkzaamheid, want niemand onder ons zal het met Ds. Meijnen oneens zijn, dat er nog meerdere bekendheid met het doel en streven van hen, die dezen arbeid bevorderen, komen moet, zullen de gaven milddelijk genoeg vloeien om onder Gods hulp en zegen te geraken tot het ideaal — zij het een ideaal slechts voor de *naaste* toekomst — „een eigen Kerkschip in zee te zenden, dat gedurende de gansche „teelt" onze visschersvloot zou kunnen begeleiden."

Tot op heden bleef de arbeid — aldus Ds. Meijnen — nog altijd een zeer bescheiden plaats innemen en zich alleen bepalen tot de behartiging der belangen van onze vischers aan den wal, gedurende de dagen die ze te Lerwick door brengen. Doch hoe bescheiden hij ook is, meer en meer treedt *het groote gewicht* en *de onmisbaarheid* van dezen arbeid aan het licht, getuige vooral de groote waardeering en welwillendheid, die onze Hollandsche predikanten daarin steeds zoowel van de Engelsche bevolking als van de autoriteiten te Lerwick ondervinden mochten. Niet het minst tot beteugeling der zonde is deze arbeid zoo dringend noodzakelijk; temeer waar helaas! de bandeloosheid en ongerechtigheid op onze schepen hand over hand toeneemt. Tegen die uitbreking van zonde en goddeloosheid in 's Heeren kracht een dam op te werpen, terwille van de eere Zijns Naams en het heil der zielen, is het heilig streven. De tegenwoordigheid alleen reeds van onze Hollandsche predikanten werkt in dit opzicht zoo bizonder heilzaam. Maar vooral hun woord en invloed in het persoonlijk gesprek met mannen, die wel licht nimmer onder de bearbeiding van het Evangelie der verzoening kwamen, laat niet alleen een zichtbaren zegen achter in de uitwendige levensopenbaring, maar is wie weet voor hoevelen reeds ten eeuwigen zegen geweest.

Daarbij — welk een verkwikking voor hen, wier harten heilbegeerig naar het Woord des levens leerden uitgaan, daar ginds in de dagen van hun gedwongen verblijf te Lerwick, hunne Leeraren te mogen vinden, die op den rustdag door de prediking of in de dagen der week door persoonlijk gesprek of gemeenschappelijke bijbellezing dat Woord hun brengen.

Ook dit jaar trokken naar het hooge noorden een tweetal broederen — Ds. v. d. Wal te Hillegom, een oude bekende reeds in dezen arbeid, met Ds. Datema van Delfshaven — wier weg de Heere voorspoedig maakte, zoodat zij met niet te miskennen zegen mochten arbeiden.

We hopen in een volgend artikel een en ander mede te deelen van wat Ds. van der Wal in het jongste verslag over zijn werk vertelt, doch willen er thans slechts op wijzen, dat de giften voor dezen zoo hoog noodigen arbeid niet in zoo milde mate vloeien als dat wel wenschelijk — en vereischt — ware. Want uit het financieel overzicht van uitgaven en ontvangsten van de vereeniging „Bethsaïda" ten behoeve van den arbeid onder de vischers, blijkt, dat het jaar 1906 is afgesloten met een nadeelig saldo van *f* 313.43½. Dat saldo is in den loop van 1907 niet gedekt geworden; het is slechts verminderd met nog geen zes gulden, zoodat het tekort over het vorige jaar nog *f* 307.86 bedraagt.

Misschien is er onder onze lezers wel iemand die dat tekort wil helpen dekken. Daarom maken we er melding van, en vermelden tevens het adres van den penningmeester: S. T. Goslinga, Schiedam.

Uit een mededeeling van dezen penningmeester blijkt nog, dat aan zijn verzoek om lectuur voor de vischers, in 't laatst van Mei in verschillende bladen geplaatst, op „verrassende" wijze is gevolg gegeven. Van alle landen ontving hij paketten met boeken, traktaatjes — o. a. 1000 van „Filippus" — schuurkalenders, kerkboekjes en bijbels, zoodat er vier flinke kisten met lectuur konden verscheept worden.

Moge de bede van Ds. Goslinga, dat het uitgestrooide zaad nog rijke vruchten dragen zal voor Gods Koninkrijk, in ruimen zin verhoord worden.

Uit de Pers.

Dr. Wielenga heeft in de *Geldersche Kerkbode* in een drietal artikelen aangetoond, hoe gevaarlijk de secte van de zich noemende Apostolische gemeente is.

Vooral de feiten, die hij in het laatste artikel meedeelt, over de bijna goddelijke vereering, die aan de zoogenaamde „apostelen" wordt toegebracht, zijn wel geschikt om de oogen te openen.

We nemen daarom uit dit artikel een deel over:

Aangaande het apostelambt stipte ik reeds iets aan.

Omdat wij hier echter met de grondleer, — en ik mag wel zeggen gronddwaling, — van de secte te doen hebben, moet van de opvattingen omtrent dit ambt nog iets nader gezegd.

Daar de apostel beschouwd wordt als de voortgezette vleeschelijke openbaring van den Middelaar moest hem noodzakelijk het recht worden toegekend, zelf *genade* uit te deelen.

Wanneer de apostel Hofman (apostel van Juda-Nederland, woonende te Eekhuizen) in het apostolisch Zondagsblad bedankt voor de ontvangene nieuwjaarswenschen, doet hij dit met de navolgende woorden: »Mijne genade zij in Christus Jesus met allen, die het Lam in dit nieuwe jaar in de orde des wijnstoks volgen«.

Toen de apostel Niehaus zijn 50sten verjaardag had gevierd, werd in genoemd Zondagsblad gepubliceerd: »Op dezen zoo gewichtvollen jaardag is extra genade vanf den genadestoel voor alle zuchtende kinderen door het Woord Gods des veel geliefden stamapostelambts afgedragen, en de Engelen zullen op tijd en plaats bij de in erkentenis levende zielen afdragen«.

Van een ander apostel, Klibbe in Z. Afrika, wordt medegedeeld, dat hij in een bijeenkomst in Claremont, een voorstad van Kaapstad, heeft gezegd: »De vele gebreken en tekortkomingen neem ik alle op mij en verbrand ze op het geheiligde Altaar der schuldvergevings.

Om deze beschikking over de genadeschatten door het apostelambt zoo ontwijfelbaar mogelijk te maken, moet natuurlijk het ambt zelf zooveel mogelijk vergoddelijkt worden.

Krebs, die het eerste apostelhoofd werd en het sterkst de Goddelijkheid van het ambt gedreven heeft, schreef in *De Wachter Sions*: »Alles zal onder één hoofd tesamengevat worden, in hetwelk Jezus Koning en Vader der vaderen zijn wil .... Nu is de vraag, of zulks erkend en geeerd wordt, dat Jezus als de Heiland der zondaren, in den der Apostelen »Voorganger« is in leer, wijsheid en kracht, waar de heerschappij op zijn schouders ligt«.

Bij een andere gelegenheid schrijft Krebs in hetzelfde orgaan: »God heeft zijn volk daarheen gevoerd, om te kunnen geloven dien, dien Hij gezonden heeft, in wien Hij de ééne zijn wil, zooals ook uit de geschiedenis blijkt, dat Hij in den kring der Apostelen, als Apostel onder hen zijn wil, en zoo gaan alle Apostelen van den eenen Apostel uit, maar in den éénen wil Hij de ene onder hen zijn. Die éene is van God geroepen, en alle anderen zijn van den éénen gezonden, als van Christus den grooten Apostel, en alle andere dienaren zijn van de Apostelen in opdracht verordend, als hulpen in Gods Zendingswerk«.

Naar deze opvatting is het verschil tusschen Rome's paus, van wien alle ordening van kardinalen en priesters uitgaat, en den eersten Apostel, die *als Christus* andere apostelen uitzendt, niet bijster groot. En indien er verschil is, dan is het daarom, omdat de Apostolische gemeente Rome in ambtsvergoddelijking nog overtreft.

Natuurlijk hangt met deze ambtsleer ook samen het Roomsche onfeilbaarheidsdogma.

Zooals de apostelvader het leert, zóó is het.

Zijn woord is een decreet, waarvoor de gemeente buigen moet.

In een geschrift »*Lichtblikken in het Doodenrijk*« bepleit vader Niehaus het goed recht van de verzegeling der dooden met een beroep op den Engelenzang. De menigte van hemelsche heirscharen was niet een koor van *engelen*, maar een schare van afgestorvenen, zielen uit het doodenrijk, die den geboren Zaligmaker kwamen begroeten, »omdat er nu menschelijke middelaars zouden komen, door wier bemiddeling zij nu ook de zaligheid zouden kunnen verkrijgen«.

Uit kracht van de leer, dat het apostelambt een middelaarsambt is, *moet* de gemeente dergelijke fantasien als openbaringen Gods aannemen.

Ja, de consekwentie voert de Apostolischen zóóver, dat zij het ambt van Apostel vereeren met een mystieke aanbidding, die ons onwillekeurig het woord *afgoderij* op de lippen brengt.

In een van de gezangen der Apostolischen luidt het:

Heerlijk ambt, heerlijk ambt,
Dat als Gods Apostelambt
Ons ten leven is gegeven;
Hem de zonden kan vergeven,
Die zich aan deez' zending klampt.

In een ander gezang heft de gemeente aan:

't Apostelambt is onze rots,
Waarop wij moeten bouwen
Hij is in 't heden onze God
Waarop wij ons vertrouwen.

Een Duitsch gezang gaat, zoo mogelijk, nog verder:

Nun rühmet den Segen, den mein Knecht euch spendet,
Sein Tun erfrischt doch jedes Herz,
Er is uns zur Speize van Gott gesendet,
Vor seinem Mund flieht jeder Schmerz.
Wer misst die Liebe in meinem Apostel?
Wer wächt uns rein ohn' seine Hand?
Er trägt den Schlüssel der Höll' und des Todes,
Im Fleische steht hier Gott vor uns.

Hetwelk beteekent: Dankt nu voor den zegen, dien mijn knecht over u uitgiet, want wat hij doet is tot verkwikking van elks hart. Hij is ons tot een spijze van God gegeven, en voor zijn mond wijkt alle smart. Wien ontbreekt de liefde in mijn Apostel? Wie wascht ons rein zonder zijne handen? *Hij draagt den sleutel der hel en des doods, in het vleesch staat God hier voor ons.*

Van zulk een ambtsvereering tot de menschvergoding is slechts één schrede.

Een opziener uit Amsterdam, de Vries genaamd, verklaarde eens, dat zijne gerechtigheid niet voldoende was om te verkeeren in de nabijheid van Apostel Krebs »Toen schreef ik mijnen lieven Apostel Kofman, of hij mij met zijne gerechtigheid wilde dekken, opdat ik met den lieven Vader Krebs en zijne Apostelen in het hemelrijk der Aposteladen ingaan kon, en het heilige vuur mij niet zou verteren«.

Wel heeft Dr. 't Hooft, die dit staaltje van Apostolische »wijsheid« meedeelt, het recht te zeggen: »Is het, wanneer zulke regelen onder de oogen gebracht worden, te sterk uitgedrukt, als wij hier overnemen de krasse taal, waarmede de Heidelbergsche Catechismus de Paapsche mis veroordeelt en verklaren: »Alzoo is het Apostelambt der Hersteld Apostolische Merk in den grond anders niet, dan eene verloochening van de eenige offerande en het lijden van Jesus Christus, en een vervloekte afgoderij?

Neen, dit is niet te kras gezegd.

Wanneer onze Catechismus met het oog op de hedendaagsche ketterijen mocht vernieuwd worden (een herziening, die noodig is als brood, als wij zien op den ernst der tijden), dan zal zeer zeker met een beslistheid, door verontwaardiging verscherpt, tegen dergelijke Christusverloochening het protest der kerk uitgaan.

Ten bewijze, dat we hier inderdaad te doen hebben met miskenning van den algenoegzamen en *eenigen* Naam, die tot zaligheid gegeven, en in wien het werk der verlossing volkomen is, nog het volgende.

In een bijeenkomst te Leiden, 21 Oct. 1904, sprak Kofman, terwijl Krebs ook in de vergadering tegenwoordig was:

»Het verheugt mij, dat Leiden waardig geacht is den Zone Gods in Vader Krebs te mogen begroeten en ontvangen. Wat mij aangaat, ik zeg het *onwaardig* te zijn. De Zone Gods, ook in het vleesch, kent *allen* en voor Hem is niets verborgen. Daarom tot ulieden de vraag: Kunt gij Hem in Vader Krebs ontmoeten? (De gemeente antwoordt: neen!) Toen ik gisteren op reis ging, was ik eenerzijds verblijd mijn God in het vleesch te ontmoeten, doch aan de andere zijde was ik bevreesd. Vader Krebs zeide mij echter bij de ontmoeting: Vrede zij u! Dit was voor mij een steen »van" het graf des harten. Sedert de ongeveer 3 jaren van lichamelijke afwezigheid des I. Apostels Krebs, hadden wij méér kunnen doen. Voor eigen zaken is harder gewerkt dan voor het Werk Gods. Verootmoedigen wij ons alzoo, opdat wij genade verkrijgen van onzen God in en door I. Vader Krebs. In den bijbel leest men: Heer! spreek slechts één woord! Ook wij zeggen tot onzen Heer: Spreek maar één genadewoord".

In het verslag wordt dan verder vermeld: »Allen verootmoedigden zich als kinderen bij monde van Vader Kofman, en het genadewoord nam hunne zonden weg."

Het summum van wat wij eenvoudig godslastering noemen, staat echter te lezen in een verslag van de begrafenis van Krebs. Hierin worden profetische woorden uit Jes. 53, die van den Middelaar zijn gezegd, op Krebs toegepast.

»Een onafzienbare lange lijkstoet zette zich door de straten der stad in beweging, zoodat Brunswijk nu zien kòo, wanneer het wilde, wie tot hiertoe binnen zijne muren gewoond had. Dat aan den ouden, eerwaardigen, en eenvoudigen grijsaard, vele duizenden menschen in reine en opgewekte liefde en eerbied hingen, zooals wel zelden een sterveling ten deel is gevallen, zag men hier duidelijk. Men kan hier wel zeggen: hij is als een arme gestorven, maar als een rijke begraven. Hij heeft zijn leven tot schuldoffer gegeven, en is uit den angst en het gericht genomen, wijl hij om de misdaad der menschen een geplaagde was. Hij heeft raad in menigte; en het besluit en werk des Heeren d or zijne hand aangevangen, zal tot verschrikking der hel voortgaan en verder gedijen, daarom, omdat zijne ziel gearbeid heeft."

Het is uitnemend, dat Dr. Wielenga deze feiten noemt.

Er is metterdaad in deze secte een degeneratie van het Christendom, die schrikwekkend is.

En niets kan beter dienst doen, om deze secte te bestrijden, dan haar van de duisternis in het licht te halen, en te toonen, wat ze voor menschenvergoding drijft.

Officieele Berichten.

Classis Gouda.

De eerstvolgende vergadering der classis Gouda zal D.V. op Dinsdag 5 Mei te Gouda worden gehouden. Punten voor het agendum worden ingewacht tot 16 April aan het adres van den eerstondergeteekende.

Namens de roepende Kerk:

D. B. Hagenbeek, *praeses.*
B. Hoogendijk, *scriba.*

Ouderkerk a/d IJssel, 31 Maart 1908.

Particuliere Synode van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte).

De vergadering der Particuliere Synode van Zuid Holland (Noordelijk gedeelte) zal D.V. gehouden worden Dinsdag 16 Juni e.k. te 's-Gravenhage.

Punten voor het agendum en opgaven van de namen der afgevaardigden worden ingewacht vóór 24 Mei a.s. aan het adres van den eerstondergeteekende, Van Blankenburgstraat 32.

Namens den Kerkeraad der roepende Kerk van 's Gravenhage:

Dr. J. C. de Moor.
C. Lion Cachet.

's-Gravenhage, 12 Maart 1908.

Agendum voor de vergadering de Geref. Kerken in de Classe Amersfoort, Dinsdag 14 April 1908, voormiddag 9 uur, te Amersfoort.

1. Opening der vergadering.
2. Onderzoek der credentiebrieven.
3. Vaststelling der notulen.
4. Ingekomen stukken.
5. Zending.
6. Rondvraag naar art. 41 K. O.
7. Storting der collecten voor de Theol. School en Hulpbeh. Kerken.
8. Storting der quota art. 13 K. O., hetzelfde bedrag als in Januari.
9. Verkiezing van afgevaardigden naar de Provinciale Synode.
10. Regeling van vacaturebeurten.
11. Aanwijzing der roepende Kerk.
12. Vaststelling van het persverslag.
13. Sluiting.

Namens de roepende Kerk van Maartensdijk:

H. Tebbens, *consulent.*

De vergadering der classis Dordrecht zal D.V. gehouden worden op Donderdag 7 Mei a.s. in de Wilhelminakerk te Dordrecht. Stukken voor het agendum worden ingewacht vóór 22 April bij den eerst ondergeteekende.

Namens den raad der roepende Kerk van H. I. Ambacht:

Ds. Chr. Bruins, *praeses.*
V. van Mortfoort, *scriba.*

H. I.-Ambacht, 31 Maart 1908

Buitenland.

Duitschland. De Gemeinschaftsverein in Sleeswijk-Holstein.

De Gemeinschaften doen in den laatsten tijd vooral door het spreken in tongen in Hessen-Cassel, en door het veldwinnen van het moder nisme in de staatskerken van Duitschland, veel van zich spreken. Toch is het Gemeinschaftswezen niet eerst in de laatste jaren ontstaan, gelijk wij meermalen hebben medegedeeld. Zelfs heeft de Gemeinschaftsverein van Sleeswijk-Holstein van 8 tot 10 Maart l.l. haar 50-jarig jubileum te Elmshorn gevierd. Een drietal predikanten der Evangelische landskerk namen aan de feestviering deel, zelfs trad een hunner als feestredenaar op. De vergadering van Zondagnamiddag werd door 900—1000 personen bezocht. Er werd door deze vereeniging jaarlijks 24 000 mark uitgegeven en ontvangen, terwijl de omzet van de boekhandel bijna 43 000 mark bedroeg; het personeel van die boekhandel bestond uit 47 personen. Het evangelisatieblad *Neem en lees* verschijnt in 125,000 exemplaren! Een aanzienlijk getal, dat door schier geen ander stichtelijk blad bereikt werd. De zendeling Iversen te Sonderburg, die voor eenige jaren als voorstander van de leer der zondeloosheid de vereeniging moest verlaten, heeft zich daarbij weer aangesloten en kreeg toen zijn ambt weer terug. Op de vergadering trad mede als spreker op de predikant Volkmann van de Teutseningte Berlijn, die daarna ook Bijbeloefeningen hield. De voorzitter der vereeniging, de heer Von Tiele van Winkler, noemde het volgende als program der vereeniging:

„Wij hebben volstrekt het doel niet, eene nieuwe secte te vormen. Het is ver van ons om onze leden aan te sporen de Kerk te verlaten. Wij staan op den bodem der Alliantie (erkenning van alle geloovigen, tot welke Kerk zij ook mogen behooren of welke belijdenis zij beamen). Wij eischen van onze medeleden een geheele overgave van den wil aan den Heiland en een hartgrondige bekeering. Wij gelooven, dat de geheele Bijbel van Genesis tot Openbaring het Woord Gods is, niet slechts dat bij het Woord Gods bevat, en verwerpen alle Bijbelcritiek, maar eischen goede vertalingen. Wij gelooven aan een eeuwige verdoemenis. Wij zijn geen perfectionisten, die zondeloosheid leeren, maar wij gelooven, dat in het bloed van Jezus eene overwinning over elke erkende zonde te verkrijgen is".

Van harte hopen wij, dat het bestaan van de Gemeinschaften hen die de Kerk des Heeren liefhebben, er toe zal brengen, om reformatie der Kerk te zoeken.

Frankrijk. De drie groepen der Protestanten.

De toestand der Gereformeerde Kerk in Frankrijk is, dunkt ons, sedert de doorvoering van de wet op scheiding van Kerk en Staat heel wat verbeterd. Eerst heeft men, nadat genoemde wet tot stand kwam, eene poging gewaagd, om allen die den Gereformeerden naam dragen in Frankrijk, als het groote Fransche Protestantsche huisgezin in één verband of ééne organisatie te vereenigen. Doch dit is mislukt. Men begreep, dat het beginsel van nationaliteit niet in staat is om eene Kerk bijeen te houden. Er zijn nu in hoofdzaak drie groepen. Voorerst: de liberalen, die niet van het onderteekenen van de een of andere geloofsbelijdenis willen weten; daarna de middenpartij of het centrum, die wel geen geloofsbelijdenis wil onderschrijven, maar toch wenscht vast te houden aan den geest en de hoofdzaak der Gereformeerde belijdenis; ten slotte de rechterzijde, die de Geloofsbelijdenis of geloofsverklaring van 1872 tot accoord van Kerkelijke gemeenschap wil verheffen.

De mannen van de linkerzijde houden vol, dat ieder zich bij hen kan aansluiten; ook besliste Calvinisten willen zij in hunne gemeenschap opnemen, en ook anderen in hunne belijdenis vrijlaten. Daarom meenen zij eene organisatie te kunnen scheppen die alle Fransche Gereformeerden omvat.

Het centrum beweert veel sympathie te gevoelen voor de rechtzinnigen, maar verlangt ook met de liberalen saam te werken, want het vraagt aan niemand zich bealist uit te spreken omtrent hetgeen hij belijdt; men mag Gods Woord uitleggen gelijk men wil. Daarmede kan de rechterzijde zich niet vereenigen. Zij wil dat men niet congregationalistisch zal saamwonen, maar dat de Kerk eene organische eenheid openbare; en dat dit niet mogelijk is, als men niet eene gemeenschappelijke belijdenis bezit als accoord voor Kerkelijke gemeenschap, zal ieder moeten toestemmen, die eenigermate beseft, dat de Kerk eene openbaring zijn moet van het lichaam van Christus.

Ook de rechterzijde wil wel met de andere groepen saamwerken maar onder beding, dat daarbij over de leer, de kerkorde en ook over het financieel beheer niet gehandeld worden zal. Er heeft echter eene samenkomst van vertegenwoordigers der drie groepen plaats gehad, die bewezen heeft, dat men niet tot overeenstemming komen kon omtrent de grondslagen van een gemeenschappelijk vergaderen. Tenslotte ging men uit elkander en besloot alleen dan gemeenschappelijke vergaderingen te zullen houden, wanneer er aangelegenheden te bespreken waren, waarbij de drie groepen belang hebben. Het zou wel kunnen zijn dat de tijd aanbrak, waarop zulk eene gemeenschappelijke vergadering gehouden zou kunnen worden. Immers in Frankrijk leggen de vrijdenkers het er steeds meer op toe om de vrijheid van conscientie aan banden te leggen. Wellicht gevoelen zich eenmaal de drie groepen van de Fransche Protestanten geroepen, om tegen dat streven te protesteeren en zooveel mogelijk de vrijheid van conscientie te handhaven.

Gemengd Nieuws.

Radicaal optreden tegen de prostitutie. In de stad Pittsburg in N.-Amerika wordt met goed gevolg de strijd tegen onzedelijkheid gestreden. De politie en de Kerken werken in dezen hand aan hand. De *Christian Advocate* van Pittsburg spreekt met lof over het beslist en moedig optreden van Superintendent Mc Quaide en zijne assistenten om de slechte huizen uit te rooien niet alleen, maar ook om de gevallen meisjes en vrouwen te brengen tot burgerlijke deugdzaamheid en een eerbaar leven. Hoe zij in dezen te werk gaan, beschrijft dit blad aldus:

»Op zekeren Zaterdagavond werd een om de slechte huizen beruchte straat bezocht. Niet minder dan tachtig meisjes en vrouwen trof men in de holen van ontucht aan. Allen werden meegenomen naar het hoofdbureau der politie, waar zij op welwillende wijze werden behandeld. Den daarop volgenden Maandag werd aan iedereen, die deze ongelukkigen wilde bezoeken, met het doel om ze behulpzaam te zijn het zondig leven vaarwel te zeggen, daartoe de gelegenheid gegeven. Velen maakten van deze gelegenheid gebruik, met het goede gevolg dat menige vrouw en jongedochter gehoor gaf aan het woord van vermaning en terechtwijzing. Er waren vrouwen, die echtgenoot en kinderen hadden verlaten en naar hun huis terugkeerden; meisjes, die weer het onderlijk dak opzochten. Er waren er natuurlijk ook, die van het zondig leven geen afstand wilden doen en zich afkeerig betoonden den goeden raad op te volgen. Aan hen die de verzekering aflegden, dat zij voortaan haar weg wel zouden aanstellen of de stad zouden verlaten, werd de vrijheid terug gegeven. Wie dat niet van zins waren bleven gevangen. Allen werd te verstaan gegeven, dat zij in de stad Pittsburg niet tot het vorig zondig leven konden terugkeeren. En dat, zoo ze andermaal aan wetsovertreding in deren schuldig worden bevonden, de straf ten volle zal worden toegepast.

Geen zending. Rusland en Engeland sloten onlangs over Tibet een overeenkomst waarin, zij zich verpllichten geen concessie voor het aanleggen van spoorwegen, wegen, telegrafen te verleenen en ook in de volgende drie jaren geen zending onder welken naam ook in Tibet toe te laten.

De predikant Braun bericht in de *Monatlichen Nachrichten* der Jezusgemeente in Berlijn, dat hij, nadat hij eene vrouw gedurende hare ziekte dikwijls had bezocht na haar overlijden een brief kreeg van den echtgenoot om hem te bedanken voor zijn liefde. Er werd echter bijgevoegd, dat hem door de socialistische vereeniging waartoe hij behoorde, verboden was den predikant op de begrafenis te verzoeken. Wij kunnen hieruit zien, wat de leer dat Godsdienst een privé zaak is, beteekent.

Winckel.

Voor Kinderen.

DE KLOKKETOREN.

IV.

LANGE VACANTIE.

't Ging me op de krijgsschool aanvankelijk heel goed. Mijnheer Schubert onze directeur, met den rang van officier, was wel streng maar tevens vriendelijk. Hij had hart voor zijn leerlingen en wij voelden dat zeer goed. Ik deed mijn best, leerde gemakkelijk en vond deze school wel zoo aangenaam als de vorige. Toch, toen de mooie dagen kwamen vielen de schooltijden mij wel eens wat heel lang en vond ik sommige vakken wel wat vervelend. Doch ik dacht, straks krijgen we vacantie en dan kunnen we zes weken lang er ons genoegen van nemen.

Maar 't zou eenigszins anders gaan dan ik dacht.

Op den 4den Juli 1760 om half vijf namiddags (de lessen eindigden om vijf uur) werd er plotseling: „ophouden!" gelast. Dat was iets heel ongewoons op dat uur; alles toch had hier zijn uiterst stipten tijd.

We werden allen bijeengeroepen in een groote zaal, de schermzaal. Daar wachtte ons de directeur. Zijn gezicht stond zeer ernstig, ja droevig. We begrepen dat er iets gewichtigs komende was.

„Mijn jonge vrienden," zoo sprak hij, „ik heb u een droeve tijding mee te deelen. Ik had gehoopt u tot de vacantie over twee weken hier te houden, maar de tijdsomstandigheden zijn plotseling zoo ernstig geworden, dat mijn plan niet door kan gaan. We moeten nog heden middag van elkaar scheiden, en het is God alleen bekend, of we hier allen weder vereenigd zullen worden, en zoo ja, wanneer. Wat ik bedoel zullen uw ouders u wel duidelijk maken, en, voegde hij met trillende stem er bij: God zegene u en behoede ons allen en land en volk!"

We waren zeer ontroerd toe we onzen beminden directeur zoo hoorden spreken, terwijl zijn stem beefde, en hij met moeite zijn aandoening bedwong. Velen onzer barstten in tranen uit.

Doch het duurde niet heel lang. Want toen de directeur was vertrokken, en de onderdirecteur ons kwam zeggen, dat de school heden voor een poos werd gesloten, dat we onze boeken en andere zaken mee moesten nemen, dat wie buiten woonden, nog heden avond naar hun ouders zouden worden gebracht en eindelijk dat we vooreerst thuis konden blijven, en den tijd zoo goed mogelijk besteden — toen begonnen we, als jongens, de zaak van den besten kant te bezien, en waren de tranen spoedig gedroogd. Ja menigeen lachte bij het denkbeeld, dat de vacantie nu misschien dubbel zoo lang zou